

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΗΤΑΙ

ΤΟΥ Κ. ΦΑΝΗ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

(Ανέκδοτα, στιγμές του, επεισόδια)

ταπράσινη πεδιάδα, γεμάτη κυπαρίσσια και πορτοκαλλές. Τα μικρά παιδιά, που εγγράφισαν τον Σολωμό, τον περιβάλλωναν κι εκείνος τους έδινε ζαχαρωτά, που έφερε πάντοτε στις τσέπες του. Κατόπιν έφρευε και πήγαινε κάτω στη Σπανιάδα, την ώραία παραλιακή λεωφόρο της Κερκύρας, με τις ίπες και τα κυπαρίσσια, και περπατούσε μέχρι τη 1 1/2, άποθαυμάζοντας τις κομψές Άγγλιδες, που έκαναν τον περλιτάτο τους εκεί. Από και γύριζε και πήγαινε κι εθιμάτιζε για λίγο στο μαγευτικό περιβάλλον του Άγγλικού Παλατιού στην πλατεία. Οι γεροντότεροι τόν θυμόντουσαν καλά: Φορούσε πάντοτε μαύρη ζακέτα, μαύρο λαϊμοδέτη, άσπρα γάντια και ψηλό καπέλλο. Οι εκάστοτε Άγγλοι Άρμοσται του επέτρεπαν χαριστικά να περπατάει εκεί. Μάλιστα η άγγλική φρουρά είχε διαταχθεί, όταν πήγαινε κι ήταν έφρευε, να του παρουσιάει δάλα. Στις 2 1/2, κατά την τότε άριστοκρατική συνήθεια, έτρωγε, σπαταίες μόνος. Πάντοτε είχε κάποιον καλεσμένο.

II

Πολλές φορές ανέβηκα στο σπίτι του Σολωμού στην Κέρκυρα, στα Μουράγια. Καθόταν στο τρίτο πάτωμα. Ή σκάλα του είχε πολύ σκοτεινή, αλλά μόλις μπαίνεις στην τραπεζαρία του διαμερισματος μένεις έκθαμβος με το φως της και τη γύρω θέα. Απέναντι το ψηλότερο βουνό της Κέρκυρας, ο Πέλενας με τόν Παντοκράτορα, πού πέρα τα βουνά της Ήπειρου και κάτω μα θάλασσα, που καθρέφτιζε όλα τα όνειρα του ποιητή. Το σπίτι είχε όμοια σχεδόν έρειπωμένο. Διατηρείται όμως έσωτερικώς, όπως ήταν το κατοικημένο ο ποιητής. Το σπίτι αυτό, και ιδίως το τρίτο πάτωμα, έχει ύποστει πολλές περιπέτειες. Τελευταία ήταν νοικιασμένο φωτογραφείο! Όταν ρώτησα τους ένοικους αν γνώριζαν τίποτε σχετικά με τόν ποιητή, έμειναν βοβοί. Αγνοούσαν ακόμα πως εκεί κατοικούσαν ο Σολωμός, αν και κάτω στην πρόσψη του σπιτιού έντειχιόστηκε στα 1902 η έξη έπιγραφή: «ΕΝ ΤΗ ΟΙΚΙΑ ΤΑΥΤΗ ΤΩ 1857 ΑΠΕΘΑΝΕΝ Ο ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ ΜΕΝ ΓΕΝΝΗΘΕΙΣ, ΤΗΝ ΔΕ ΚΕΡΚΥΡΑΝ ΩΣ ΕΤΕΡΑΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΑΓΑΠΗΣΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙ ΜΑΚΡΟΝ ΕΝ ΤΑΥΤΗ ΔΙΑΤΡΨΑΣ ΕΘΝΙΚΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΥΜΝΗΤΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ».

III

Στο τραπέζι, όταν έτρωγε ο ποιητής, ήταν συνήθως οιωπηλός, άλλ' όταν άρχιζε να πίνει, γινόταν εθιμότερος και διαχτυκότερος. Τ' άσεια του και τα περιγράμμά του παρέμειναν άμμητα. Σατούριζε τους πάντας, αλλά χωρίς καλία. Κι' ο Θωμισιάζος όμολογούσε πως όταν ο ποιητής εθιμώθηκε ήταν κερμέρος περιγελαστής, αλλά κι' έπαυμένης γιομάτος θαρρετική κολικία, που μπορούσε να βλάψει. Όταν ο Σολωμός είχε καλεσμένους μορφωμένους άνθρώπους, ή συζήτησης έλαιωνε σοβαρότερο τόνο. Ο περιλάλητος ποιητής Ρεγάλης, τόν όποιον ο Σολωμός έφιλοξένησε στο σπίτι του, διηγείται τα έξη σχετικά με τις συζητήσεις του ποιητή: «Είπε κάτι θαυμαστό να τόν άκούσης να μιλάει στο τραπέζι. Έπρεπε όμως πρώτα να πεί κι' ύστερα ν' άρχιση. Κατέβαζε όχι λίγα ποτήρια περίφημης τοκάτας... Συζητούσε με αίσθημα και γούστο και ή όμιλία του ήταν ένας έντυχης συνδυασμός φαντασίας και κρίσεως». Συνήθως ο ποιητής καλούσε στο τραπέζι του, όσους περνούσαν από την Κέρκυρα Έλληνες λογίους και ποιητές. Ο Γεώργιος Παράσχος παρακάθησε στο τραπέζι του και πολλές φορές μίλησε για τήν ευγένεια του Σο

λωμού και τις προτιμήσεις του στα άνθη. Άγαπούσε τó άνθος της λεμονιάς και τις γαζίες. Στη μπουτονιέρα του έφερε πάντοτε άνθος γαζίας. Έπίσης ο Ζαλοκώστας, που τόν ήξερε από την Ίταλία, όταν σπούδαζε στην Παβία, συνέφερε πολλές φορές με τόν Σολωμό στα 1849. Κι' ο Ραγκαβής φιλοξενήθηκε από τόν ποιητή. Σ' ένα δείπνο, μάλιστα, ο Σολωμός έπαινεσε πολλούς δημοτικούς σίχους του Ραγκαβή, ενώ κατέκρινε τους γραμμένους στην καθάρουσσα. Στο δείπνο αυτό ο Σολωμός άπήγγειλε και τους έξη ώραιούς σίχους του Ραγκαβή, τους άπερωσμένους στον γνωστό και τών δύο φίλο ποιητή Άθανάσιο Χριστόπουλο:

«Αίματρά ταιρία
στον οδρανόν έρην
και ή έλευθερία
μ' άστέρηνο στεφάνι
και μ' ένδυμα θεάς,
Κατέη όπλισμένη
στ' άρχαία της έδάφη
και ως ήλεκτριζόμενοι
έσχίσθησαν οι τάφοι
κι' έξέμεσαν οικίας».

«Ω! νέος πάλιν γένε
με τήν Έλλάδα νέος,
κιθάριζε και πινε
χωρίς μερίνας, έως
του τέλους του γερατού.
Είς τήν έλευθερίαν
ως ή Έλλάς βαπτίσου,
κι' ως φρονιζ' άπ' τήν κρύα
σποδόν άναγεννήσου
και ψάλλε ως προτού».

Ο Ραγκαβής ευγνωμονώντας άφιέρωσε κατόπι μα μονογραφία στο Σολωμό, που δημοσιεύτηκε στο τότε γαλλόφωνο περιοδικό του Ρενιέρ: «Spectateur d'Orient». Στη μονογραφία αυτή άποκαλεί τόν Σολωμό «ΚΥΚΝΟ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ». Ύστερα όμως έξεχασε τόν ποιητή κι' έγραψε με πάθος έναντίον του στην Ίστορία της Νεοελληνικής Φιλολογίας, που τυπώθηκε στο Βερολίνο στα 1880.

Γενικώς όλοι, όσοι περνούσαν άπ' την Κέρκυρα, ξένοι και δικοί μας λόγιοι, πήγαιναν κι' έβλεπαν τόν ποιητή. Ο Σολωμός τους δεχόταν με μεγάλη φιλοφροσύνη και τους καλούσε να γευματίσουν μαζί. Άρρασκόταν πολύ νάχη ξένους στο τραπέζι του. Ένα μόνο δεν δέχτηκε. Τόν Άλέξανδρο Σούτσο. Όταν στα 1838 επισκέφθηκε την Κέρκυρα, ο Σούτσος πήγε να δη τόν Σολωμό. Χτύπησε την πόρτα κι' είτε τ' όνομά του: «Άλέξανδρος Σούτσος, ποιητής!» Ο ύπηρετής τόν άνήγγειλε.

Ο Σολωμός όμως έμόρφασε και διέταξε να του δηλώσουν πως δεν είχε μέσα. Ο Σούτσος έπέμεινε. Τότε ο ποιητής βγαίνει μόνος του στην πόρτα και του λέει κατάμουτρα:

— Δέν έξω κανένα Σούτσο ποιητή!

Ο Σολωμός έξεδίχεται:

Ο Σούτσος τόν είχε παράξει στις «Σάτυρες» του στα 1834 με τους γνωστούς σίχους του:

«Ο Κάλβος και ο Σολωμός, ώδοποιοί
(μεγάλοι,
κι' οι δύο παρημέλησαν της γλώσσης
μας τα κάλλη».

IV

Συγκεκριμένως δεν γνωρίζουμε ακόμα πολλά πράγματα για τη φυσιογνωμία του Σολωμού και γενικώς για την όλη του παράσταση. Το πορτραίτο του Προσαλέντη τόν έβιθανικεύει πολύ, σύμφωνα με την τεχνοκρατία της έποχής του. Φαίνεται πως ήταν μετριου άνασφηματος, μάλλον παχύς, γι' αυτό έκανε και μακροθύς λειριάτους για ν' άδυνατίσει. Είχε μαλλιά και μάτια καστανά, στόμα μεγάλο, με τó κάτω χείλος παχύτερο και κάπως κρεμασμένο. Βάδισα ήρεμο, φωνή γλυκειά κι' άρμονική. Άλλ' όταν άκουσε τίποτε έξωθετικό, άμέσως ή φυσιογνωμία του ζωήρευε. Έπαυσε φωτεινότητα και τα μάτια του μεγάλωναν και μαύριζαν. Τότε φανθάν όραϊότερος άπ' ό,τι πραγματικώς ήταν. Η Άλμπρίχτη Θεοτόκη Άλβανα, πούγραψε για τόν Βύρωνα και τόν Φόσκολο ένδιαφέροντα πορτραίτα, έγραψε και για τόν Σολωμό τα έξη: «Η Φύσι τού είχε προορίσει για τήν τελειότητα αλλά για μία στιγμή με τονόσε. Τόν έκανε λίγο εύξαστο και περιγελαστή. Άλλ' όταν άρχιζε και μιλεί με κινή τήν ήρεμία και γλυκύτητα, νομίζεις πως έχεις μπροστά σου ένα πλάσμα οδρανικό, έναν άγγελο. Άνυσυχώς ή στιγμής αυτές δεν διαρκούν πολύ. Εύκολα μεταλλάζει κατά

Ο Διονύσιος Σολωμός